ואפילו הגדיל ולא אמרן אלא באחי דאבא אבל באחי דאמא לית לן בה ואחי דאבא נמי לא אמרן אלא בארעתא אבל בבתי לית לן בה ובארעתא נמי לא אמרן אלא דלא עביד עיטדא אבל עביד עיטדא קלא אית לה [א]ולא היא לא שנא אחי דאבא ולא שנא אחי דאמא לא שנא ארעתא ולא שנא בתי ולא שנא עביד עיטדא לא שנא לא עביד עיטדא לא מחתינן [ב]ההיא סבתא דהויא לה תלת בנתא אישתבאי איהי וחדא ברתא אידך תרתי בנתא שכיבא חדא מינייהו ושבקה ינוקא אמר אביי היכי נעביד לוקמינהו לנכסי בידא דאחתא דלמא שכיבא סבתא ואין מורידין קרוב לנכסי קטן נוקמינהו לנכסיה בידא דינוקא דלמא לא שכיבא סבתא ואין מורידין קטן לנכסי שבוי אמר אביי הלכך פלגא יהבינא לה לאחתא ואידך פלגא מוקמינן ליה אפוטרופא לינוקא רבא אמר [ג]מגו דמוקמינן אפוטרופא לפלגא מוקמינן ליה אפוטרופא לאידך פלגא לסוף שמעו דשכיבא סבתא אמר אביי תילתא יהבינן לה לאחתא ותילתא יהבינן ליה לינוקא ואידך תילתא יהבינן דנקא לאחתא ואידך דנקא מוקמינן ליה אפוטרופא לינוקא רבא אמר [ד]מגו דמוקים אפוטרופא לדנקא מוקמינן נמי אפוטרופא לאידך דנקא [ה]°מרי בר איסק אתא ליה אחא מבי חוזאי א"ל פלוג לי אמר ליה לא ידענא לך אתא לקמיה דרב חסדא א"ל [ו]שפיר קאמר לך שנאמר [ז][ו]ויכר יוסף את אחיו והם לא הכירוהו מלמד שיצא בלא חתימת זקן ובא בחתימת זקן א"ל זיל אייתי סהדי דאחוה את אמר ליה אית לי סהדי ודחלי מיניה דגברא אלימא הוא א"ל לדידיה זיל אנת אייתי סהדי דלאו אחוך הוא א"ל דינא הכי המוציא מחבירו עליו הראיה א"ל [ח]הכי דיינינא לך ולכל אלימי דחברך אמר ליה סוף סוף אתו סהדי ולא מסהדי א"ל תרתי לא עבדי לסוף אתו סהדי דאחוה הוא א"ל לפלוג לי נמי מפרדיסי ובוסתני דשתל אמר ליה שפיר קאמר לך [ט]דתנן [י]הניח בנים גדולים וקטנים והשביחו גדולים את הנכסים השביחו לאמצע

ואפי' הגדיל. הקטן משירד לתוכו ואכלו ג' שנים בפניו משהגדיל לא הויא חזקה דהואיל ותחילת ירידתו לתוכו הוה קטן לא ידע כשהגדיל שהן של אביו ולפיכך לא מיחה. דאי ס"ל לרב הונא דמחזיקין בהן משהגדיל היכי מחתינן נכרי לנכסי קטן שמא יהא בידו משיגדיל ויטעון אתה מכרת לי משגדלת ואכלתים שני חזקה: **ולא אמרן.** דאין מורידין קרוב לנכסי קטן: **אלא באחי דאבא.** אחיו מאביו שיטעון בהן צד ירושה: **ארעתא.** שדות: **אבל בבתי לית לן בה.** שהשכנים מעידין עליהם שבאו לחלקו של קטן: **עיטדא.** שטר מלוקה כשחלקו מתחילה. רק הבמות לא סרו (מלכים ב יב) מתרגמינן במתא לא [ד]עטדו לא הפליגו מהם: **לא שנא אחי דאמא.** פן יאמר של אמי היו נכסי מלוג ואביו של קטן בעל אמי היה מוחזק בהן מחמת שהוא אוכל פירות והוא מת קודם לאמי ולא ירשה ואני יורש חציין מחמת אמי: **היכי ליעבד.** בנכסי דסבתא שאין אנו יודעין אם קיימת אם מתה: **בידא דאחתא.** דהילכתא כרשב"ג דקם ליה שמואל כוותיה: **דלמא שכיבא סבתא.** ויש לקטן חלק בהן שהם שלו מחמת אמו או שמא חציין שלו שמא מתו שתי השבויות: **לוקמינהו לפלגא דנכסי בידא דינוקא.** איכא למיחש דלמא לא שכיבא סבתא ואין לו חלק בהן ואין מורידין קטן לנכסי שבוי: **פלגא יהבינן לאחתא.** ממה נפשך אם מתו שתי השבויות הרי זו יורשת חציין ואם לאו מורידין קרוב לנכסי שבוי: **מוקמינן אפוטרופוס.** ולא מחתינן קטן לגוייהו דלמא לא שכיבא ואין מורידין קטן לנכסי שבוי: **שמעו דשכיבא סבתא.** לסוף שמעו שמתה הזקנה ועל הבת שנשבית לא שמעו: **תילתא יהבינן כו'.** דהא ודאי שליש הנכסים לזו ושליש לקטן: **דנקא.** שתות חצי השליש: **יהבינן לאחתא.** ממה נפשך אם מתה האחות הרי חצי חלקה לזו ואם לאו מורידין קרוב לנכסי שבוי: **ואידך דנקא.** לא יהבינן לה שמא של קטן הם ואין מורידין קרוב לנכסי קטן: **אתא ליה אחא מבי חוזאי.** שהלך אביו לבי חוזאי ונשא שם אשה וילדה לו את זה ומת וחזר מרי לכאן וירד לנכסי אביו ובא זה אחריו לזמן מרובה ותבע חלקו: **שפיר קאמר לך.** שאינו מכירך ואין זו רמאות שכשיצא מאצלך לא היה לך חתימת זקן ועכשיו באת בחתימת זקן: **ויכר יוסף את אחיו.** שכשיצא מהם היו כולם חתומי זקן והם לא הכירוהו שיצא מאצלם בלא חתימת זקן ובא בחתימת זקן: **דלאו אחוך הוא.** אותם עדים שיש לו לזה שבאו משם ומכירין בו מי הוא הביאם אתה ויעידו שאינו בן אביך או בקש עדים אחרים: **א"ל.** מרי לרב חסדא אי מיגלי דחלי מה תועלת: **סוף סוף אתו סהדי ולא מסהדי.** אלא כמותי ולא כמותך: **תרתי לא עבדי.** מיראתך יעשו אחת שישתקו אבל שתים לא יעשו לא דיין שישתקו ולא יעידו האמת אלא גם שיעידו שקר: **א"ל.** ההוא אחא לרב חסדא: **לפלוג לי מפרדיסי.** כרמים: **ובוסתני.** גינות של אילנות: **דשתל.** איהו והשביחן ויתן לי חציין כמו שהן משובחין:

וכן

וכי תימא הא פשיטא ליה דאינו יודע למחות בסוף ג' אף ע"פ שהוא נזכר לשאול עידי מכירה דרגילות הוא טפי לשכוח מחאה בסוף כל ג' א"כ בלא רב הונא פשיטא דאין מחזיקין וי"ל דאי לאו רב הונא ממה שמעמידין אפוטרופוס לנכסי יתומין אין להוכיח דאין מחזיקין דאפילו מחזיקין לא חיישינן שמא יזיק דב"ד לא יבררו כי אם נאמן או משום דידע למחות בסוף כל ג' כדפרישית אבל מדאמר רב הונא אין מורידין קרוב א"כ חושש לרמאות וגם אית ליה דלא ידע למחות בקרוב ולומר שדה זו של אבי ולא הגיע לחלקך אם כן בנכרי נמי לא ידע למחות ולכך אין מחזיקין וא"ת כמו שיש לו לדעת ולומר לנכרי לשאול עידי מכירה כמו כן יהיה לו דעת לומר לקרובו אייתי ראיה שזה הגיע לחלקך וי"ל דגבי קרוב סבור שאומר אמת שהרי של אביהם היה השדה ולא אסיק אדעתיה לומר אייתי ראייה אבל לנכרי מסיק אדעתיה למימר אייתי ראייה עידי מכירה: **לא שנא עביד עיטדא לא מחתינן.** וא"ת דבמ"ה (ב"ב דף כט: ושם ד"ה אבל) אמרינן עטדא קלא אית לה וי"ל ביתומים החמירו יותר[ה]: **דלמא שכיבא סבתא.** וא"ת הא דתנן פרק כל הגט (גיטין דף כח. ושם ד"ה והניחו) המביא גט ממדינת הים והניחו זקן או חולה נותנין לה בחזקת שהוא קיים וי"ל דסבתא הגיעה לגבורות דהתם אמרינן כי הגיע לגבורות חיישינן °אך קשה דבסמוך אמרינן הלכך פלגא יהבינן לאחתא אמאי תלתי הוה לה למיתב דאפילו שכיבא סבתא מסתמא ברתא לא שכיבא דליכא למימר דברתא נמי הגיעה לגבורות דאם כן סבתא איתפלגא ותו ליכא למיחש דלמא שכיבא כדאמר בגיטין (שם) כיון דפלג פלג וי"ל דגבי גט דוקא אמרינן בחזקת שהוא קיים משום עיגונא וכן בשביל אכילת קרבן ותרומה אבל הכא אדרבה החמירו בנכסי יתומים להחזיק הסבתא וברתא כמתה דאמרינן לעיל דאפי' בעביד עיטדא לא מחתינן אע"ג דאית לה קלא אי נמי הכא שנשבו חיישינן טפי דלמא מתו לפי שעשו להם יסורין: **מוקמינן ליה אפוטרופוס.** ואם תאמר והא אין מורידין קטן לנכסי שבוי ומסתמא אפי' על ידי אפוטרופוס דהא משמע דאי ודאי לא שכיבא סבתא הוה יהבינן כל נכסי לאחתא ואמאי נוקי פלגא לינוקא על ידי אפוטרופוס אלא ודאי בכל ענין אין מורידין קטן דכיון שהקטן אדון האפוטרופוס אולי ישמע לקטן שלא לחרוש ושלא לזרוע וי"ל דהא דקאמר פלגא מוקמינן ליה אפוטרופוס לינוקא לא לאכול כל הפירות כדין קרוב היורד לנכסי שבוי אלא שישמור האפוטרופוס כדין אריס בחזקת סבתא ויתפרנס הקטן מזה וזה טוב מלתתם לאחתא שתאכל כל הפירות חנם כדין קרוב היורד לנכסי שבוי: **שיצא בלא חתימת זקן.** הוא הדין אם יצא בחתימת זקן דאין נאמן לומר שהוא אחיו דא"כ לא שבקת חיי לכל בריה העשירים שכל אחד יאמר אני אחיך ועוד דהא תנן בפ' יש נוחלין (ב"ב דף קלד.) האומר זה אחי אינו נאמן אלא הכא מרי בר איסק לא היה טוען ברי אלא לא ידענא לך ולכך אם יצא בחתימת זקן אינו נאמן כיון שאינו מכחישו אלא אמר לא ידענא ליה: **זיל את אייתי סהדי דלאו אחוך הוא.** וא"ת וכי כל אדם עשיר אלא יצטרך להביא עדים שאין התובע אחיו וי"ל דשאני הכא שאותו אמר שיש לו עדים ויראים להגיד א"ל רב חסדא שיעשה עמהם שיעידו ומרי בר איסק א"ל סוף סוף דהשתא נמי יעידו שקר מיראתי ויאמרו שאינו אחי או יאמרו שאינם יודעים אע"פ שיודעין ומשני תרתי לא עבדי חדא שישתקו מלהעיד וחדא שישקרו ויאמרו אין אנו יודעים או שיאמרו אינו אחיו:

וכן

עין משפט
נר מצוה

סב א מיי' פ"ח מהל' נחלות הל' ג סמג עשין צו טוש"ע ח"מ סי' רפה סעיף ו:

סג ב ג ד מיי' שם סמג שם טוש"ע שם סעיף ט:

סד ה (מיי' פ"ד מהל' נחלות) סמג עשין צו טוש"ע ח"מ סי' רפ סעיף ו:

סה ו מיי' פ"ג מהל' עדות הל' יב סמג עשין קט טוש"ע ח"מ סי' כח סעיף ה:

סו ז מיי' פ"ט מהלכות נחלות הל' ג ועיין בהשגות ובמגיד משנה סמג עשין צו טוש"ע ח"מ סי' רפו סעיף א:

רבינו חננאל

מורידין אמר רבא ש"מ מדרב הונא אין מחזיקין בנכסי קטן ואפי' הגדיל זו השמועה של רב הונא בתחלת פ' האשה שנתאלמנה. ומדקמדייק רבא משמעתיה דרב הונא ש"מ הילי' כרב הונא והני מילי במקרקעי אין מורידין קרוב לנכסי קטן אבל מעות ומטלטלי אם היה הקרוב נאמן מורידין אותו וכך אמרו הגאונים דבמטלטלי לא חיישינן לקרובא[א]. ועוד ממעשה דההיא סבתא דהות לה תלת בנתא אישתבאי סבתא וחדא ברתא ומתה חדא מתרתי בנתא דאישתיירו ושבקא ינוקא. ושמעו דשכיבא סבתא אמרי תילתא יהבינן לברתה דהיא חולקאה ותילתא יהבינן לינוקא דהיא חולקא דאימיה ואידך תילתא איסור ברתה דנשבת בחייה היא והוינן מתתי הני קרובין בחולקא מידי חד מינייהו הוא ינוקא ואין מורידין קטן לנכסי שבוי הילכך מוקמינן אפוטרופא לדנקא שהוא חצי השליש שהיה ראוי להיות ביד הינוקא ומינו דמוקמינן אפוטרופא להאי דנקא מוקמינן נמי אאידך דנקא. האי מעשה דייקא כשמואל וכרב הונא: מרי בר איסק אתא ליה אחא מבי חוזאי אמר ליה לא ידענא לך אייתי סהדי דהוא אחוה. אמר ליה רב חסדא זיל פלוג בהדיה אפי' בפרדיסי ובוסתני דשתלת דהאי אחוך הוא ואין מורידין קרוב בנכסי קטן ושלא ברשות ירדת לפיכך אין שמין לך כאריס אבל קרוב לנכסי גדול כי האי גוונא שמין לו כאריס. וכן נמי אי ידע דאית ליה אחי זעירי ומשבח השבח לאמצע דתנן הניח בנים גדולים וקטנים והשביחו הגדולים את הנכסים השביחו לאמצע וכן אמר רבא:

[א] וכ"כ הרי"ף כאן בשם רב צמח גאון ז"ל.

מסורת הש"ס

א) (יבמות סח.) כתובות כו: [ע"ש], ב) [יבמות סח.], ג) ב"ב קמג., ד) [ע"ש בתרגום ותמלא דטעות נפל בספרים וצ"ל עטרא וכן הוא בערוך וכ"ה רש"י בגיטין פו. ד"ה ועטרא], ה) [ועי' תוספות גיטין כח. ד"ה והניחו].

תורה אור השלם

ו וַיַּכֵּר יוֹסֵף אֶת אֶחָיו וְהֵם לֹא הִכִּרֻהוּ:
בראשית מב ח

גליון הש"ס

גמ' מרי בר איסק. עיין יבמות דף כח ע"ב תוס' ד"ה ר"א: תוס' ד"ה דלמא וכו' אך קשה. עיין בתשו' מעיל צדקה סי' מח:

מוסף רש"י

ואפילו הגדיל. לאחר מיקן והחזיק זה בפניו כמה שנים אינה חזקה, הואיל ותחילתו כשהוא קטן דלאו מחזיק הוא, לא ידע כשהגדיל שהיה של אביו עד שישמע מפי אחרים (כתובות יז:). אתא ליה אחא מבי חוזאה. שהלך אביו שם והוליכו עמו ונגדל שם ומת אביו וחזר לעירו ותבע חלקו בנכסי אביו (כתובות כג:). אמר ליה. רב חסדא להההוא אחא, שפיר קאמר לך. שאינו מכירך, לפי שיצאת בלא חתימת זקן ובאת בחתימת זקן (שם). ויכר יוסף את אחיו. שכשפירש מהן כבר היו חתומי זקן (שם). א"ל לדידיה. רב חסדא למרי, זיל אנת אייתי סהדי. להנהו סהדי המכירין אותו ויעידוך שאינו כן אביך (שם). תרתי לא עבדי. חדא דשתקי מלהעיד אמת וחדא דמסהדי שיקרא (שם). והשביחו גדולים את הנכסים. שפים נעשין מתפוסת הבית, השביחו לאמצע. ויטלו קטנים כגדולים (רשב"ם ב"ב קמג:).